

Семченко О.А.

Політична модернізація як ресурс створення позитивного іміджу держави

У статті розглядається формування іміджу держави в контексті політичної модернізації України. Політична модернізація досліджується як найважливіший ресурс наповнення позитивним змістом іміджу держави. Пропонуються авторські визначення понять «імідж держави», «інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації».

Ключові слова: імідж держави, політична модернізація, інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації, внутрішня політика, зовнішня політика.

понятій «имидж государства», «информационно-коммуникационное обеспечение политической модернизации».

Ключевые слова: имидж государства, политическая модернизация, информационно-коммуникационное обеспечение политической модернизации, внутренняя политика, внешняя политика.

The article deals with the formation of the image of the state in the context of political modernization of Ukraine. Political modernization is studied as an essential resource containing filling positive image of the state. The author's definitions of "the image of the state", "information and communication support of political modernization".

Key words: image of the state, political modernization, information and communication of political modernization, domestic policy, foreign policy.

УДК 321.01:17.022.1(477)

Семченко О.А.,
доктор політичних наук,
професор кафедри правознавства
Київського національного торговельно-
економічного університету

В статье рассматривается формирование имиджа государства в контексте политической модернизации Украины. Политическая модернизация исследуется как важнейший ресурс наполнения позитивным содержанием имиджа государства. Предлагаются авторские определения

У теперішній час в Україні відбуваються важливі політичні трансформації, що потребують наукового осмислення, оскільки викликані невідповідністю політичної системи, що сформувалася в 1990-і роки, її демократичних (за формою) інститутів імперативам реального політичного процесу. У ході цих трансформацій перевірки на міцність піддаються не тільки політичні інститути, традиції й норми функціонування політичної системи, але й чинна Конституція України. При цьому істотні зміни відбуваються в інституті політичних партій, в інституті парламентаризму тощо, охоплюючи також сферу політичної культури й політичної поведінки елітних і масових прошарків суспільства.

Від того, як презентована політична модернізація держави, як описуються процеси, що протікають у ній, яка ступінь демократичності інформаційно-комунікативних потоків, багато в чому залежить формування й розвиток позитивного іміджу України, що є важливою умовою соціальної стабільності всередині країни й успішного міжнародного співробітництва за її межами.

Актуальність статті обґрунтована тим, що сьогодні проблема формування позитивного іміджу України займає важливе місце в системі пріоритетів держави. Отже, актуальним є аналіз динаміки іміджу України, що на сучасному етапі має не тільки теоретичне, але й практичне значення.

Мета статті – розглянути формування іміджу держави в контексті політичної модернізації України. Завдання статті – дослідити політичну модернізацію як ресурс створення позитивного іміджу держави; сформулювати визначення понять «імідж держави», «інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації».

Політична модернізація є важливим ресурсом наповнення позитивним змістом іміджу держави

(внутрішнього й зовнішнього), тому що в міжнародному співтоваристві домінує позиція, згідно з якою нормативне уявлення про модернізацію є тотожним процесу становлення сучасної, ефективної відкритої держави, що вміє працювати в режимі діалогу із суспільством. Природно, що Україна цілком поділяє розуміння процесу модернізації як досягнення певних політичних параметрів розвитку, присутніх у західному світі.

Модернізація існуючих політичних інститутів і механізмів в Україні дасть змогу зняти бар'єри між державою й суспільством, забезпечити реальну участь громадян країни в політичному управлінні, оскільки активність громадянського суспільства є потужним ресурсом модернізації країни.

Суб'єктом продукування й транслювання іміджу держави є політична еліта, що здійснює це за допомогою телебачення, газет і журналів, в Інтернет-просторі. Саме від того, який імідж формується в еліті, як він ретранслюється в ЗМІ і яке відображення він знаходить у масовій свідомості, залежить і подальший розвиток політичної модернізації, рівень економічного зростання, ступінь довіри й підтримки влади населенням. Водночас сама українська політична еліта й гальмує процес створення позитивного іміджу України, оскільки не може прийти до згоди щодо оцінок історичного минулого й бажаного майбутнього Української держави.

Для формування іміджу держави в сучасних умовах необхідна громадянська участь. Практика показала, що є громадяни й громадські організації, яким небайдужий імідж України. Однак їхня діяльність щодо формування іміджу держави була би більш ефективною, якби підтримувалася державними структурами, що працюють у цій сфері.

В інформаційному суспільстві будь-яка значна політична реформа може бути успішною тільки за

наявності відповідного інформаційно-комунікаційного забезпечення, одна із цілей якого – переконання населення в необхідності певних дій влади щодо здійснення змін. Тому взятий Україною курс на політичну модернізацію повинен супроводжуватися системою заходів, спрямованих на формування позитивного сприйняття населенням програм і стратегій, які реалізуються державою.

Аналіз ступеня розробленості проблеми формування іміджу держави показав, що, як правило, предметом досліджень є імідж держави в зовнішньому середовищі. Однак представляється, що дослідження іміджу держави повинне враховувати обидві його спрямованості – у світі (зовнішній імідж) й усередині (внутрішній імідж), які часто можуть містити суперечливі, різноспрямовані тенденції. Внутрішньополітичний імідж держави – це засіб налагодження діалогу, зворотного зв'язку з населенням, залучення його до певної діяльності, форма управління його настроями, спосіб проектування соціальних проблем, знаходження шляхів їх розв'язання.

Поняття «імідж держави» пропонується розуміти як сукупність реальних і штучно створених характеристик системи державних інститутів, політичних, правових, економічної системи, інформація про які спрямовується в інформаційно-комунікаційний простір з метою впливу на суспільну свідомість усередині держави й за її межами.

Імідж держави є чинником інформаційно-комунікаційного забезпечення політичної модернізації, оскільки має саме таку сутність і природу. Імідж держави розуміється як: 1) стереотипний образ у масовій свідомості; 2) емоційно забарвлені уявлення про державу; 3) відображення взаємодії між об'єктом і суб'єктом за допомогою інформації й комунікації в умовах інформаційного суспільства. Саме цей аспект сприйняття іміджу держави є інформаційно-комунікаційним.

Під поняттям «інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації» пропонується розуміти сукупність інформаційних потоків, які формуються навколо рольової, функціональної або цілеспрямованої взаємодії політичних акторів. Інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації відображає повсякденну практику функціонування політичних суб'єктів усіх типів щодо вирішення широкого кола внутрішніх соціально-політичних проблем. Іміджева складова політичних інститутів – це інформація про рольову й функціональну взаємодію політичних суб'єктів, що спрямована в зовнішній інформаційний простір. Цей процес здійснюється шляхом передачі, обробки, накопичення й поширення інформації через міжособистісні контакти й технічні засоби зв'язку (інформаційна складова) та шляхом підвищення рівня інформування громадськості про політичну модернізацію (комунікаційна складова) [1, с. 93].

Інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації – поняття, що служить для пояснення впливу інформаційного простору (в першу чергу – його суб'єктів) на процес політичної модернізації України. Інформаційно-комунікаційне забезпечення політичної модернізації має місце тоді, коли вплив на останню з боку інформаційного простору є достатньо помітним і приводить до істотних змін у політичній системі. Інформаційний простір, що розширюється, полегшує для багатьох суб'єктів можливість взяти участь у процесі політичної модернізації.

Сучасні процеси політичної модернізації припускають трансформацію політико-комунікаційної діяльності органів державної влади. Основною формою роботи в мережі є офіційні сайти, які ведуться чиновниками. Деякі керівники створюють своє представництво в мережі у формі блога або мікроблога Twitter.

Формування іміджу держави відбувається під впливом таких факторів: 1) внутрішніх (внутрішня політика, суспільна думка населення, виступи політиків, персоніфікація влади і т. д.), які залежать від процесів, що відбуваються усередині держави; 2) зовнішніх (зовнішня політика, суспільна думка населення іноземних держав, іміджева політика головного зовнішньополітичного відомства й т. д.), які залежать від процесів, що відбуваються за межами держави. Зовнішній і внутрішній фактори характеризуються тим, що можуть переходити одні в інші залежно від ситуації [2, с. 649].

Основною причиною, що ускладнює процес формування позитивного іміджу України за кордоном, є незавершеність процесу демократизації, що відображається в нестабільності й непередбачуваності внутрішньої (політична криза) і зовнішньої (відмова від вступу в НАТО, намір здійснювати політику нейтралітету) політики держави; крім цього, імідж України активно занижується українською опозицією.

Можна зробити висновок про провідну роль рівня розвитку демократичних інститутів у системі умовно-динамічних характеристик іміджу держави, серед яких політико-правова система, рівень розвитку економіки. Так, основні інститути українського суспільства оцінюються сьогодні за прийнятими в західному світі критеріями. Саме зниження рівня демократії в Україні ускладнює будь-які спроби поліпшити міжнародний імідж України як рівного партнера. Підвищення значимості демократичної складової у структурі як внутрішньої, так і зовнішньополітичного іміджу держави дає підставу виділити демократичний імідж держави в якості самостійної наукової категорії.

Таким чином, без повноцінної демократії створити позитивний імідж України в очах західної демократичної громадськості практично неможливо.

Створення позитивного іміджу України є одним із найважливіших інструментів просування інтересів тих груп, які представляють її у світовому політичному й економічному просторі.

Населення України недостатньо інформовано про діяльність органів державної влади. Низький рівень інформованості населення є причиною слабкого інтересу й байдужості до проведення політичних реформ. А тому формування позитивного внутрішнього іміджу України стає досить проблематичним.

Засоби масової інформації й комунікації являють собою один із найважливіших інститутів українського суспільства, що здатний змінювати відносини між людьми, впливає на умови й спосіб життя. При цьому СМК в умовах ринку багато в чому втратили свої найважливіші функції, зокрема освіти в інтересах держави й суспільства. Сьогоднішні СМК – це, в першу чергу, бізнес, головна мета якого – одержання прибутку. У цих умовах у завдання держави входить максимізація корисної й мінімізація шкідливої інформації, що дозволить поліпшити імідж Української держави. Саме від інформаційної політики СМК багато в чому залежить успіх його просування.

Інформація, яка розповсюджується вітчизняними засобами масової комунікації, є джерелом для зарубіжних засобів масової комунікації. Таким чином, внутрішній імідж держави, який формується, в тому числі, й засобами масової комунікації впливає на її зовнішній імідж. У зв'язку із цим підвищується відповідальність українських СМК, безпосередньо причетних до формування національного іміджу.

Однак, на жаль, доводиться констатувати той факт, що засоби масової комунікації України в цілому практично не ведуть політику формування позитивного іміджу Української держави. В основному всі стратегії розвитку вітчизняних СМК орієнтовані на забезпечення й функціонування ринкових і виборних механізмів, де СМК виступають основним засобом їх інформаційного забезпечення, насамперед, за рахунок маніпуляційного інформування громадян.

Дослідження іміджу України в інтерпретації зарубіжних ЗМІ (американських, європейських) показало перевагу недружнього сприйняття української тематики. Зарубіжні ЗМІ формують імідж України як країни з недемократичною, корумпованою державною системою, вказують на зростаючий тиск держави на громадянське суспільство й порушення прав людини. Підкреслюються недоліки в політичному, економічному, соціально-культурному житті Української держави. У сфері зовнішньої політики акцент робиться на непередбачуваності й нестабільності України як міжнародного партнера. Нині поширений комплекс стереотипів: Україна – корумпована країна з нее-

фективною владою, українська демократія не відповідає західним стандартам, в Україні – виборче правосуддя тощо [3, с. 43].

Таким чином, важливим завданням інформаційної політики України повинне бути здійснення заходів щодо цілеспрямованого формування грамотного комунікаційного інструментарію, що супроводжував би людину із самого дитинства, фокусував його на завданнях підтримки виробництва знань, трансферу їх в інноваційний розвиток, створення й просування інноваційних ідей. Сучасні СМК можуть зробити значний внесок у культивування в суспільстві позитивного іміджу України, що стимулює інновацію й прогрес.

Отже, імідж України – це не тільки форма презентації держави у світовому інформаційному просторі, але й сигнал для його громадян щодо позитивних перспектив розвитку країни. Позитивний імідж держави всередині України – це запорука стабільного, стійкого внутрішнього розвитку, відсутності громадських конфліктів, гарантія підтримки населення.

Таким чином, позитивний імідж держави здатний мобілізувати суспільство на вирішення проблем, пов'язаних із політичною модернізацією українського суспільства.

Україна має потребу в цілеспрямованій, послідовній і систематичній роботі з оптимізації державного іміджу всередині країни й за кордоном. Така робота повинна розглядатися як найважливіша складова інформаційно-комунікаційного забезпечення політичної модернізації Української держави.

Новий імідж держави повинен демонструвати всьому світу, що Україна – демократична, економічно успішна держава, яка динамічно розвивається і претендує на своє гідне місце в Європі.

Поліпшення репутації України як усередині країни, так і в системі міжнародних відносин вимагає не тільки економічного росту й технологічного розвитку, але й реальної модернізації існуючої політичної системи. Водночас слід зазначити, що, якщо на формування позитивного сприйняття держави у світі значною мірою впливають результати демократичної трансформації, то всередині країни – насамперед, рівень соціального самопочуття громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Семченко О. А. Імідж держави: структура та механізми формування / О. А. Семченко // Перспективи. – 2012. – № 2. – С. 92–97.
2. Семченко О. А. Перспективні напрямки сучасних досліджень іміджу держави / О. А. Семченко // Держава і право : зб. наук. праць : Юридичні і політологічні науки. – Вип. 58. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – С. 648–653.
3. Харламова Ю. СМІ как инструмент реализации государственной политики / Ю. Харламова // Власть. – 2012. – № 8. – С. 41–45.